

*Ліпін Ю. О.,**аспірант наукової лабораторії з проблем досудового розслідування
Національної академії внутрішніх справ*

СУЧАСНІ СПОСОБИ ЗАВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОШТАМИ ТА ІНШИМ МАЙНОМ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ

Анотація. У статті розглянуто способи заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики, дослідження яких має беззаперечне практичне значення у діяльності детективів Національного антикорупційного бюро України, оскільки знання способів цих суспільно небезпечних діянь дає можливість вчасно виявити і припинити такий корупційний злочин, забезпечити якісне і результативне його розслідування з відшкодуванням збитків державі, попередити вчинення такого виду злочинів з урахуванням сучасних підходів та методів визначення суспільно-небезпечного середовища.

Приклади слідчої практики дають підставу автору зробити висновок про появу нових, більш складних і раніше не відомих правоохоронним органам способів підготовки, вчинення та приховання службових розкрадань в енергетичній сфері.

На підставі аналізу здійснено систематизацію способів заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики: 1) заниження державними підприємствами енергетичного сектору вартості енергоресурсів при їх постачанні компаніям-посередникам з подальшою реалізацією тими енергоносіїв за ринковими цінами для акумулювання надприбутків; 2) псевдопереуступка права вимоги боргу за поставлені енергоресурси; 3) закупівля за державні кошти сировини та матеріальних цінностей (обладнання) за завищеною ціною; 4) укладання завідомо неправомірних угод по придбанню енергоресурсів за цінами, встановленими для соціальних потреб, з подальшою її реалізацією за ринковими цінами.

Автором розкрито систему способів приховування цієї категорії злочинів через умисне знищення документації чи інших речових доказів, підроблених платіжних документів, електронних носіїв; використання корумпованих зв'язків і підкуп; легалізація доходів, здобутих злочинним шляхом; ініціювання процедур банкрутства і ліквідації підприємств тощо

Детальний аналіз криміналістичної характеристики способів вчинення вказаного злочину дозволяє слідчому / детективу своєчасно встановити безпосередніх виконавців злочинних схем заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики; обстановку, що сприяла вчиненню таких злочинів; типові їх сліди.

Ключові слова: спосіб вчинення злочину, заволодіння шляхом зловживання службовим становищем, енергетика, Національне антикорупційне бюро України, слідчий / детектив.

Постановка проблеми. Паливно-енергетичний комплекс України (ПЕК) є найвпливовішим сектором економіки, який охоплює електроенергетику, вугільну та нафтогазову галузі,

у яких все більш поширеним стає заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем.

Аналіз слідчої практики дозволяє зробити висновок про появу нових, більш складних і раніше не відомих правоохоронним органам способів підготовки, вчинення та приховання службових розкрадань в енергетичній сфері.

Розслідування Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ) показують, що корупція на підприємствах енергетики є наймасштабнішою серед усіх сфер державної економіки з огляду на кількість задіяних у корупційних схемах осіб і політиків та на мільярди спричинених збитків.

Факти заволодіння майном та державними коштами шляхом зловживання службовим становищем в енергетичній сфері детективи НАБУ виявили та зафіксували на таких гігантах, як НАК «Нафтогаз України», НАЕК «Енергоатом», ПАТ «Укрнафта», ПАТ «Укргазвидобування», ДП «Центрэнерго», більшість із яких займає на своїх ринках монополіне положення і є складовою національної безпеки. Поширеними в сфері національної енергетики є маніпуляції із цінами при видобутку нафти і газу та заволодіння майном, які пов'язані з державними закупівлями товарів/сировини та послуг. Корупційні заволодіння майном та державними коштами призводять до погіршення фінансово-економічного стану державних компаній сфери енергетики і знижують їхню вартість.

Мета дослідження полягає у розробленні криміналістичної характеристики новітніх способів заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики, які мають значення для виявлення і ефективного розслідування злочинів зазначеної категорії.

Питання привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем досліджували вчені у різних галузях економіки: у транспортній сфері, у тому числі на морському транспорті (В.Д. Берназ, 1986) [1, с. 40]; на залізничному транспорті (Г.А. Кушнір, 1987) [1, с. 53–54]; у банківських структурах – у сфері банківського кредитування (С.С. Чернявський, 2002) [2, с. 354–356]; у системі матеріально-технічного забезпечення (А.О. Єрохін, 1983) [1, с. 14]; у дослідних і проектних організаціях (О.Б. Камоцький, 1988) [1, с. 73]; у галузі нафтозабезпечення (В.І. Цимбалюк, 1992) [1, с. 115–116]; у рибному господарстві (Ю.П. Алєнін, 1984) [1, с. 27].

Існуючі методичні розробки з розслідування злочинів, що пов'язані з заволодінням майном, учинених службовими особами, є недостатніми для здійснення ефективного досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із заволодінням державними коштами та іншим майном шляхом

зловживання службовим становищем у сфері енергетики, які підслідні НАБУ. Насамперед потребують криміналістичного дослідження способи вчинення саме цієї категорії злочинів, що і є метою цієї статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження сучасних способів заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики вимагає з'ясування загальних криміналістичних положень про спосіб вчинення злочину.

В.Ю. Шепітько визначає спосіб злочину як характер дій злочинця, що виражається у певній системі операцій і прийомів, позаяк збірне поняття, структура якого охоплює: способи підготовки до злочинного діяння, способи його вчинення і способи приховування (маскування) [3, с. 183].

На думку В.П. Бахіна, з позиції криміналістичного аналізу способів вчинення злочинів з метою виявлення злочинців і розкриття злочинів найбільш важливим є повноструктурний зміст способу, тим більше в даний час, коли кримінальну «погоду» створюють організована і професійна злочинність, для яких підготовка до здійснення злочинів є елементом їхньої життєдіяльності, а приховування злочинної діяльності представляє систему забезпечення цієї життєдіяльності [4, с. 199-201].

Оскільки заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики належить до класу злочинів економічної спрямованості, дослідження способів його вчинення потребує детального аналізу.

В.П. Корж, досліджуючи злочинну діяльність в сфері економіки, зазначає, що спосіб економічного злочину складається з таких компонентів: способу створення резерву; способу вилучення (заволодіння) майна; способу приховування слідів злочину; способу збуту майна [5, с. 106–107].

Г.А. Матусовський у своєму дослідженні таких злочинів зазначає, що до підстав класифікації способів економічних злочинів слід віднести: 1) місце суб'єкта у системі економічних відносин; 2) особливості сфери економічних відносин господарської та фінансової діяльності, галузі народного господарства, виробництва та обслуговування, інших сфер; 3) особливості системи обліку та звітності майна, господарських і фінансових операцій; 4) особливості предмета посягання, системи технології його виготовлення, реалізації, зберігання, охорони, забезпечення безпеки пересування, передачі майна, прав на нього; 5) характеристику й місце потенційного потерпілого у системі економічних відносин, рівень його професіоналізму, виконання службових обов'язків, наявність економічної віктимності [6, с. 110–111].

О.Ю. Камишанський вбудовує у сучасну методику розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості класифікацію таких способів: 1) незаконне нарахування та виплата заробітної платні, доплат та премій за роботи, які фактично не виконувались (розтрата бюджетних коштів з фонду заробітної плати).

Вказаний спосіб стає можливим завдяки безпідставному одержанню державної підтримки для вугледобувного підприємства, через завищення прогнозних збитків за певний період та завищення обсягів добичі вугільної продукції; 2) закупівля гірничошахтного устаткування, яке було у використанні під видом нового; 3) закупівля гірничошахтного устаткування, яке за ціною перевищує ринкову (без оголо-

шення, що друкується у «Віснику галузевих закупівель»); 4) закупівля неякісного устаткування чи такого, що за своїми якостями не може експлуатуватися на даному підприємству вугільної промисловості; 5) фіктивна закупівля спеціального обладнання, гірничошахтного устаткування, паливно-мастильних матеріалів, витратних матеріалів; 6) привласнення чи розтрата бюджетних коштів, які призначені для проведення екологічних заходів при реструктуризації підприємств вугільної промисловості; 7) нарахування та видача регресної грошової допомоги на померлих осіб; 8) безпідставна виплата регресної грошової допомоги після закінчення терміну дії довідки-висновку МСЕК [7, с. 157–164].

Специфіка способів вчинення заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики залежить від цілого ряду обставин, до яких слід віднести загальний стан економіки та її енергетичної сфери; безпосередньої галузі господарства, що входять до складу енергетики (вугільна промисловість, нафтогазова промисловість, електроенергетика, теплоенергетика); характеру предмета злочинного посягання, правової захищеності цієї сфери або галузі, наявності необхідних засобів і сил правоохоронних органів; організаційних та службових можливостей службовців, які заволодівають цим майном.

Вочевидь такі кримінальні правопорушення є складними (замаскованими) за схемами, тобто складають певну послідовність специфічних дій із підготовки та приховування заволодіння майном. При цьому приховування може становити окремий вид кримінального правопорушення, зокрема, бути службовим підлогом, незаконним підприємництвом, фіктивним банкрутством, шахрайством із фінансовими ресурсами, легалізацією (відмиванням) доходів, тощо. Тому кожний спосіб заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем у вказаній сфері майже кожного разу є складною кримінальною схемою, певною технологією (системою способів вчинення злочину, прямо передбаченого у частинах 2-5 ст. 191 КК України та у інших статтях цього Кодексу).

На думку автора, кримінальний «інтерес» до вчинення корупційних злочинів взагалі і заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики зокрема, у більшій мірі пов'язаний з розподілом значних грошових потоків, у тому числі великого обсягу коштів, залучених до реалізації проектів на державному та місцевому рівнях за рахунок державних чи місцевих бюджетів; складним механізмом визначення вартості ресурсів/товарів та послуг; постійними змінами ринкових умов для визначення реальної ціни енергоресурсів та придбаних активів; недостатньою прозорістю та високою конкуренцією сфери державних закупівель.

У якості різноманітних інструментів заволодіння майном та державними коштами шляхом зловживання службовим становищем у енергетичних галузях злочинці та злочинні групи використовують фіктивні послуги, афлійованих осіб для надання псевдопослуг; передплату за ресурси, товари і послуги підконтрольним особам із подальшою непоставкою / невиконанням; заниження вартості ресурсів / товарів державною компанією при реалізації компаніям-посередникам для акумулювання надприбутків; підприємства з ознаками фіктивності; офшори та банківські рахунки, відкриті за межами України тощо.

Результати узагальнення матеріалів кримінальних проваджень, які підслідні детективам НАБУ, дозволяють визна-

чити специфічні способи заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики.

Так, заниження державними підприємствами енергетичного сектору вартості енергоресурсів при їх постачанні компаніям-посередникам із подальшою реалізацією тими енергоносіїв за ринковою ціною для акумулювання надприбутків.

Зокрема, у так званій «Газовій справі» заволодіння державними коштами близько 3 млрд грн під час видобутку та продажу природного газу відбулося в рамках договорів про спільну діяльність з публічним акціонерним товариством «Укргазвидобування» (далі – ПАТ «УГВ»).

За цією корупційною схемою у 2004 та 2007 роках ПАТ «Укргазвидобування» (далі – УГВ) уклало договори про спільну діяльність із приватними підприємствами (згодом вони перейшли під контроль народного депутата України О.). При цьому передбачалося, що компанії, отримуючи в розробку ділянки, інвестують кошти у збільшення видобутку газу. Дохід, отриманий від реалізації цього газу, мав ділитися порівну між державою та приватним бізнесом. Продаж сировини здійснювався на біржах за цінами, що визначались на аукціонах, тобто за умовами вільного ринку. Взяти участь у таких аукціонах із купівлі природного газу могли всі бажаючі компанії.

На початку 2015 року розмір ренти, яку мали сплачувати до державного бюджету приватні видобувні компанії, що користувались надрами державної компанії «Укргазвидобування», поступово збільшили з 20% до 70%.

Небажання отримувати нижчий прибуток за рахунок сплати ренти призвело до створення корупційної схеми, за якою контролювалися торгові площадки (біржи), на яких продавався видобутий газ і які визначали ціну продажу, а у ланцюгу продажу сировини вбудували компанії-посередники, які викупили газ за зниженими цінами і вже згодом перепродавали за ринковими.

За цією схемою, газ, видобутий на ділянках ПАТ «УГВ», продавався на біржах заздалегідь визначеними компаніям за цінами, наближеними до собівартості. Придбаний у такий спосіб газ компанією-«переможці» аукціонів перепродавали за ринковими цінами суб'єктам реального сектору економіки. Таким чином, прибуток, який мала б отримати держава, осідав на рахунках організаторів та учасників цієї схеми [8].

Іншим прикладом подібного способу вчинення злочину є факт укладання державним підприємством «Вугільна компанія «Краснолиманська» (далі – ДП «ВК «Краснолиманська»), незаконного договору, за яким це ДП поставило понад 65 тис. тонн вугілля комерційній компанії «Торгівельний Дім-ресурс» за ціною, яка виявилась майже на третину нижчою від ринкової на той момент [9].

Другим способом є завідомо недійсна переуступка права вимоги боргу за поставлені енергоресурси.

Яскравим прикладом такого способу є заволодіння коштами в особливо великих розмірах за участі службових осіб ВАТ «Запоріжжяобленерго», розслідування якого детективи НАБУ розпочали 4 грудня 2015 року за правовою кваліфікацією злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

Відповідно до договорів уступки права вимоги між ВАТ «Запоріжжяобленерго», в якому державі належить понад 60% акцій, та приватною структурою «Енергомережа» відбулася заміна кредитора у зобов'язаннях на загальну суму 346,2 млн грн, які повинні надійшли від великих споживачів

електроенергії. Таким чином, право держави щодо вимоги боргу за спожиту електроенергію на вказану суму було незаконно передано приватній фірмі. Сплачені споживачами на рахунки ПрАТ «ХК «Енергомережа» близько 200 млн грн за електроенергію так і не надійшли на спеціальні рахунки постачальника – ВАТ «Запоріжжяобленерго», який не мав права переуступати борг [10].

Третім способом названо закупівлю за державні кошти сировини та матеріальних цінностей (обладнання) за завищеною ціною.

Як приклад можна навести справу за фактами заволодіння коштами двох стратегічно важливих державних підприємств України: «Східного гірничо-збагачувального комбінату» (далі – «СхідГЗК») і «Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом» (далі – НАЕК «Енергоатом»).

«Східний гірничо-збагачувальний комбінат» у 2013 році оголосив тендер на закупівлю 3 тис. тонн урану у вигляді уранового концентрату.

Ця безпідставна закупівля за наявності підтвердженого слідством прямого особистого інтересу учасників злочинного угруповання вивела на доволі вузький ринок із постачання урану нового гравця – невідому австрійську компанію «Steuermann», яка з 2000 року пов'язана тісними контактами з колишнім народним депутатом України, а також із підконтрольними йому суб'єктами підприємницької діяльності в Україні.

Ставши переможцем тендеру, «Steuermann» у січні 2014 року підписала контакт із «СхідГЗК», після чого отримала ексклюзивні права на постачання упродовж 2014–2018 рр. уранової сировини на українське держпідприємство на загальну суму понад 414 млн дол. США. Власним видобутком «Steuermann» не займалася. Як класичний посередник вона закуповувала урановмісну сировину у Казахстані, в ТОВ «Степногірський гірничо-хімічний комбінат». Потім австрійська компанія перепродувала сировину ДП «СхідГЗК» за завищеними на 30% цінами. Від імені австрійської компанії «

«Steuermann» як її представник на підставі доручення директора в Україні урановий концентрат приймав особисто один із керівників ДП «СхідГЗК». Внаслідок діяльності такої схеми протягом 2014–2016 рр. «СхідГЗК» переплатило за уранову сировину 17,29 млн дол. США, спричинивши збитки державі. Насправді ж «Steuermann» не здійснив жодної фізичної поставки на «СхідГЗК»: ТОВ «Степногірський гірничо-хімічний комбінат» постачав сировину напряму українському держпідприємству. Тоді як фінансові потоки були повністю замкнені на австрійську компанію.

Сплачені за урановий концентрат кошти «Steuermann» скеровувала далі: частина коштів була переведена на рахунки британської компанії з фактичною адресою у м. Москва (Російська Федерація), частина – сплачена компанії-посереднику, задіяній у корупційній схемі на іншому держпідприємстві – ПАТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія», ще частина – виведена через офшорні компанії, підконтрольні экс-заступнику гендиректора ДП «СхідГЗК».

У такий же спосіб закупівлі цінностей за завищеними цінами постраждав ще одне потужне підприємство атомної галузі – ДП «НАЕК «Енергоатом». Впродовж 2008–2012 рр. підприємство реалізувало низку тендерів із закупівлі обладнання. Умови тендеру прописали таким чином, що фактично їм відповідав лише один учасник торгів – чеська компанія «Škoda JS», з якою ДП «НАЕК «Енергоатом» уклало прямий, без будь-яких

посередників, контракт. Згодом детективи НАБУ з'ясували, що фактичним власником компанії, співзвучної з назвою відомого концерну, насправді є російське ЗАТ «Об'єднані машинобудівні заводи», а обладнання поставлене за цінами, завищеними на 15–20% [11].

Четвертим способом є укладання завідомо неправомірних угод по придбанню енергоресурсів за цінами, встановленими для соціальних потреб, з подальшою її реалізацією за ринковими цінами.

Наприклад, підприємства-власники Новояворівської та Новороздольської ТЕЦ (Львівська обл.) впродовж 2013–2015 років уклали низку угод про закупівлю в НАК «Нафтогаз України» природного газу для виробництва теплової енергії населенню.

З метою здешевлення тепла для цієї категорії споживачів, НАК постачав комерційним ТЕЦ газ за цінами, суттєво нижчими від ринкових. Однак, понад 300 млн куб. м. «пільгового» газу посадові особи Новояворівської та Новороздольської ТЕЦ не збиралися використовувати для потреб населення, а використали цей газ у власній господарській діяльності для виробництва електрики, яку в подальшому поставили ДП «Енергоринок» за тарифом, визначеним виходячи із собівартості електроенергії, виробленої з газу за ринковою ціною.

Внаслідок описаних дій, прибутковість виробництва електрики цими ТЕЦ перевищила 60% (проти 3–5% закладених в тариф Національною комісією, що здійснює регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП). Таким чином ТЕЦ отримали надприбутки, співставні з розміром збитків, завданих НАК «Нафтогаз України» внаслідок цієї «схеми» [12].

Виникнення та розповсюдження цих кримінальних схем в Україні пов'язані з непрозорими закупівлями, які здійснюють енергетичні компанії, з преференціями (пільгами, кредитами, дотаціями), неврегульованістю контролю над бюджетними і фінансовими потоками державних підприємств, неконкурентними перевагами для певних кіл бізнесу, встановленими політиками, органами державної влади, регуляторами.

Стосовно способів приховування цієї категорії злочинів, такими можуть бути умисне знищення документації чи інших речових доказів, підроблених платіжних документів, електронних носіїв; використання корумпованих зв'язків і підкуп; легалізація доходів, здобутих злочинним шляхом; ініціювання процедур банкрутства і ліквідації підприємств тощо.

Висновки. Особливості способів заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики полягають в тому, що вони застосовуються як продумані схеми (технології) злочинної діяльності, які здійснюються протягом тривалого часу. Їх основою є зловживання певними службовими повноваженнями, пов'язаними із злочинним виданням розпоряджень, наказів, доручень, дозволів, укладанням договорів, що завдають велику матеріальну шкоду.

Специфіка заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики відображається у таких способах його вчинення:

1) заниження державними підприємствами енергетичного сектору вартості енергоресурсів при їх постачанні компаніям-посередникам з подальшою реалізацією тими енергоносіїв за ринковими цінами для акумулювання надприбутків;

2) псевдопереуступка права вимоги боргу за поставлені енергоресурси;

3) закупівля за державні кошти сировини та матеріальних цінностей (обладнання) за завищеною ціною;

4) укладання завідомо неправомірних угод по придбанню енергоресурсів за цінами, встановленими для соціальних потреб, з подальшою її реалізацією за ринковими цінами.

Криміналістичне знання про способи вчинення вказаного злочину дозволяє слідчому / детективу своєчасно встановити безпосередніх виконавців злочинних схем заволодіння державними коштами та іншим майном шляхом зловживання службовим становищем у сфері енергетики; обстановку, що сприяла вчиненню таких злочинів; типові їх сліди.

Література:

1. Іщенко А.В. Наукове забезпечення протидії злочинності : [посіб.] / А.В. Іщенко, Р.С. Карпов, Я.Ю. Кондратьєв. К. : Нац. акад. внутр. справ України. 2002. 224 с.
2. *Наукові досягнення України: спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність*: [довід. / упоряд. М.А. Погорельський, С.М. Стахівський, О.Ю. Татаров та інші]; за заг. ред. М.А. Погорельського. [у 5 т. Т. 1 (1992–2003 рр.)]. Х. : Видавель Строків Д.В., 2011. 480 с.
3. Настільна книга слідчого: [наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів] / М.І. Панов, В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Ін Юре, 2007. 728 с.
4. Бахин В.П. Криміналістика. Проблемы и мнения (1962-2002). К. : Типография журнала «Охрана труда», 2002. 268 с.
5. Корж В.П. Расследование организованной преступной деятельности в сфере экономики: руководство для следователей: учеб.-метод. пособие. Харьков : Кроссруд, 2011. 304 с.
6. Матусовский Г.А. Экономические преступления: криминалистический анализ. Харьков: Консум, 1999. 480 с.
7. Камишанський О.Ю. Класифікація способів вчинення розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості (за матеріалами Луганської та Донецької областей). *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. Луганськ. 2011. № 4. С. 157–164.
8. «ГАЗОВА СПРАВА». Матеріали НАБУ для ЗМІ. URL: <https://nabu.gov.ua/novyny/gazova-sprava>.
9. НАБУ виграло позов про визнання недійсним договору із поставки вугілля за заниженою на 24 млн грн ціною. Матеріали НАБУ для ЗМІ. URL: <https://nabu.gov.ua/novyny/nabu-vygralo-pozov-pro-vyznannya-nediysnym-dogovoru-iz-postavky-vugillya-zazanyzhenoyu-na-24>.
10. Схеми заволодіння коштами за участі службових осіб ВАТ «Запоріжжяобленерго». Матеріали НАБУ для ЗМІ. URL: <https://nabu.gov.ua/open-office/biblio/schemes/shema-zavolodinnya-koshtamy-za-uchasti-sluzhbovyh-osib-vat>.
11. «СПРАВА МАРТИНЕНКА». Матеріали НАБУ для ЗМІ. URL: <https://nabu.gov.ua/novyny/sprava-martynenka>.
12. Викрито схему розкрадання газу на 1,4 млрд грн. Матеріали НАБУ для ЗМІ. URL: <https://nabu.gov.ua/novyny/vykryto-shemu-rozkradannya-gazu-na-14-mlrd-grn>.

Lipin Yu. Modern ways of seizing public funds and other property through abuse of official position in the field of energy

Summary. The article is considered the ways of taking over public funds and other property by abuse of official position in the field of energy, the investigation of which has undeniable practical significance in the activities of detectives of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, since knowledge of the ways of these socially dangerous acts enables

to identify and stop such a corruption crime in a timely manner, to ensure high-quality and effective his investigation with the indemnity of the state, to prevent committing such kind of crimes taking into account modern approaches and methods of determining the socially dangerous environment.

Established that features of ways of taking by public funds and other property by abuse of official position in the sphere of power are applied as the thought-over schemes (technologies) of criminal activity which it is carried out for a long time.

Examples of investigative practice give the grounds author to draw a conclusion on emergence of ways of preparation, commission and concealment of office plunders new, more difficult and earlier not known to law enforcement agencies in the sphere of power.

On the basis of the analysis it is carried out systematization ways of taking by public funds and other property by abuse of official position in the sphere of power:

1) decrease the state enterprises of the energy sector of cost of energy resources by their delivery to the intermediary companies with the subsequent realization of a darkness of energy carriers at market prices for accumulation of excess profits; 2) assignment of the right to demand debt for supplied energy;

3) purchase for public funds of raw materials and material values (equipment) at inflated price; 4) the conclusions of obviously illegal transactions on acquisition of energy resources at the prices established for social needs with the subsequent its realization at market prices.

The author disclosed a system of ways to conceal this category of crimes through the deliberate destruction of documentation or other material evidence, counterfeit payment documents, electronic media; use of corrupt connections and bribery; legalization of proceeds from crime; initiation of bankruptcy and liquidation procedures, etc.

Detailed analysis of the forensic characterization of the methods of committing the crime allows investigator / detective in a timely manner to establish: direct executors of criminal schemes of taking possession of state funds and other property by abuse of office in the field of energy; the situation that contributed to the commission of such crimes; their typical traces.

Key words: way of committing a crime, taking over by abuse of office, energy, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, investigator / detective.